

Marta Kluzek

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

PODZIAŁ PAŃSTW UNII EUROPEJSKIEJ WEDŁUG ZRÓŻNICOWANIA CZYNNIKÓW TWORZĄCYCH KLIMAT INWESTYCYJNY

Streszczenie: Rosnąca wartość rocznego strumienia bezpośrednich inwestycji zagranicznych, jak i skumulowana wartość zainwestowanego w ten sposób kapitału odgrywają coraz większą rolę w gospodarce światowej. Z biegiem czasu inwestycje te zaczęto postrzegać nie tylko jako transfer kapitału, ale także jako pakiet czynników silnie oddziałujących na zmiany jakościowe w gospodarce. Obecnie praktycznie wszystkie państwa prowadzą aktywną politykę, nastawioną na ich przyciąganie, gdyż tradycyjne przewagi lokalizacyjne w szybko postępującym procesie globalizacji tracą na znaczeniu. Celem artykułu jest przedstawienie czynników tworzących współcześnie klimat inwestycyjny dla zagranicznych inwestorów i próba podziału państw Unii Europejskiej na grupy cechujące się podobnym klimatem inwestycyjnym, z wykorzystaniem analizy wielowymiarowej.

Słowa kluczowe: klimat inwestycyjny, bezpośrednie inwestycje zagraniczne, determinanty lokalizacyjne.

1. Wstęp

Rosnąca wartość rocznego strumienia bezpośrednich inwestycji zagranicznych, jak i skumulowana wartość zainwestowanego w ten sposób kapitału odgrywają coraz większą rolę w gospodarce światowej. Dla wielu gospodarek, szczególnie rozwijających się, przyciągnięcie kapitału zagranicznego stało się środkiem uzyskania kapitału, technologii oraz umiejętności zarządzania i innych kwalifikacji. Zatem gdy jeszcze 30 lat temu wiele państw odnosiło się z niechęcią, a co najmniej selektywnie, do inwestycji zagranicznych, to obecnie praktycznie wszystkie państwa prowadzą aktywną politykę, nastawioną na ich przyciąganie. W proces ten włączyły się również te kraje, które przez wiele lat były praktycznie niedostępne dla kapitału zagranicznego. Dlatego też ważną kwestią dla poszczególnych państw jest rozpoznanie, jakie czynniki mogą wpływać na decyzje inwestorów o lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych, co nie jest łatwe, gdyż czynniki te cechuje duże bogactwo i różnorodność. W dobie postępującej globalizacji coraz większe znaczenie przypisuje się determinantom lokalizacyjnym, tworzącym klimat inwestycyjny. Celem arty-

kułu jest przedstawienie czynników tworzących wspólnie klimat inwestycyjny dla zagranicznych inwestorów i próba podziału państw Unii Europejskiej na grupy cechujące się podobnym klimatem inwestycyjnym, z wykorzystaniem analizy wielowymiarowej.

2. Czynniki determinujące klimat inwestycyjny

Teorie dotyczące bezpośrednich inwestycji zagranicznych koncentrowały się dotychczas głównie na czynnikach determinujących decyzje inwestycyjne za granicą od strony przedsiębiorstwa. Czynniki lokalizacyjne stały się obiektem uwagi zaledwie dwóch teorii, a mianowicie teorii międzynarodowego cyklu życia produktu R. Vernona (1979), która lokalizację bezpośrednich inwestycji zagranicznych postrzega jako odpowiedź na zmiany wielkości i struktury popytu wywołanych wzrostem dochodów ludności w państwach goszczących, oraz eklektycznego paradygmatu produkcji międzynarodowej J.H. Dunninga (1981). Ta ostatnia proponuje jedynie obszerną listę czynników lokalizacyjnych, nie ustalając ich ważności z punktu widzenia zagranicznego inwestora [Przybylska 2001, s. 97]. Model ten określa jednak etapy rozwoju inwestycji zagranicznych i charakterystyczne dla tych etapów motywy wyboru miejsca realizacji inwestycji. W zależności od cyklu rozwojowego inwestycji następuje więc zmiana wagi poszczególnych ekonomicznych wyznaczników lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych. W ostatnich dziesięcioleciach możemy obserwować zmianę tych wag również w związku ze zmieniającymi się w sposób bardzo dynamiczny zewnętrznymi warunkami funkcjonowania. Badania empiryczne, przeprowadzone np. w państwach Europy Środkowej i Wschodniej, potwierdzają zmiany motywów co do wyboru lokalizacji zagranicznych inwestycji bezpośrednich w miarę postępu transformacji. Na początku procesu transformacji podstawowe znaczenie odgrywały motywy rynkowe, następnie motywy kosztowe związane z korzyściami komparatywnymi i konkurencyjnymi danego państwa [Bevan, Estrin 2004, s. 775-787], a obecnie kluczowe stają się warunki lokalizacji, takie jak stabilność polityczna, poziom podatków, stabilizacja makroekonomiczna i głębość reform strukturalnych, przejrzystość i stabilność prawa, brak przeszkód biurokratycznych i korupcji, sprawny sektor finansowy. Czynniki te określają klimat inwestycyjny i decydują o atrakcyjności państwa czy regionu dla zagranicznych inwestorów [Rynarzewski, Zielińska-Głębocka 2006, s. 217-219]. Tabela 1 w sposób usystematyzowany przedstawia uwarunkowania składające się na klimat inwestycyjny państwa goszczącego bezpośrednio inwestycje zagraniczne.

Ekonomiczne determinanty napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych mogą zostać połączone w trzy grupy, przy czym każda z nich odzwierciedla główne motywy dokonywania przez korporacje międzynarodowe inwestycji w państwie goszczącym: poszukiwanie zasobów, poszukiwanie rynku zbytu i poszukiwanie efektywności [WIR 1998, s. 91]. Determinanty te ulegały zmianie pod wpływem liberalizacji polityki i globalizacji gospodarki, dlatego można je także podzielić na

Tabela 1. Czynniki tworzące klimat inwestycyjny dla zagranicznych inwestorów

Rodzaj czynnika
1. Czynniki ekonomiczne: wielkość rynku, potencjał rynku, chłonność rynku, inflacja i bezrobocie, rozwój rynku finansowego
2. Czynniki instytucjonalno-prawne i administracyjne: krajowe regulacje prawne dotyczące działalności przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, międzynarodowe regulacje prawne zagranicznych inwestycji bezpośrednich, działalność rządowych agencji inwestycyjnych, system bodźców inwestycyjnych, tworzenie i rozwój specjalnych stref ekonomicznych
3. Czynniki polityczne
4. Poziom ryzyka inwestycyjnego

Źródło: [Przybylska 2008, s. 56].

dwie grupy, tj. determinanty tradycyjne (zasoby naturalne, dostępność mało mobilnej i taniej siły roboczej, dostęp do nowych rynków lub zwiększenie już posiadanych) i determinanty współczesne, głównie zorientowane na poszukiwanie efektywności¹ [Olifirowicz, Wasilik-Dusińska 2002, s. 71-80].

Jednak choć inwestycje zagraniczne pozostają nadal pod silnym wpływem ich tradycyjnych determinant lokalizacyjnych, względna waga różnych determinant ulega zmianie na rzecz inwestycji zorientowanych na poszukiwanie efektywności. Dlatego też te dwie grupy uwarunkowań uzupełnia się niekiedy o trzecią grupę, o charakterze instytucjonalnym, gdyż w zakresie inwestycji nastawionych na wzrost efektywności zakłada się z zasady istnienie stabilnych, nowoczesnych i ułatwiających lokowanie się bezpośrednich inwestycji zagranicznych ram polityki stosowanej wobec tychże inwestycji [Stachowiak 2007, s. 29]. Ponadto rosną oczekiwania przedsiębiorstw, iż wewnętrzny krąg polityki odnoszącej się wprost do bezpośrednich inwestycji zagranicznych będzie się rozszerzał. Preferowane więc będą lokalizacje w państwach o gospodarce otwartej i dobrze powiązanej z gospodarką globalną, cechujących się stabilnością, przejrzystością, przewidywalnością i spójną polityką, uznającą wagę komplementarności handlu i bezpośrednich inwestycji zagranicznych [Olifirowicz, Wasilik-Dusińska 2002, s. 80-81].

Jedną z konsekwencji światowego trendu liberalizacji polityki wobec bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest rosnąca w poszczególnych państwach świadomość tego, iż w miarę jak stosowana przez nie polityka wobec inwestycji upodabnia się, jej wartość jako narzędzia określającego decyzje lokalizacyjne maleje. Państwa goszczące inwestycje są natomiast w rosnącym stopniu oceniane przez potencjalnych inwestorów zagranicznych na podstawie szerszej palety stosowanej przez nie polityki gospodarczej, w ramach której osadzona jest polityka wobec bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Dlatego rządy państw mają obecnie duży pro-

¹ W literaturze przedmiotu można również spotkać inne podziały czynników ekonomicznych, w tym m.in. na czynniki rynkowe i czynniki kosztowe [Stachowiak 2007, s. 28-29].

blem z doбором instrumentów, przez które w sposób skuteczny mogłyby oddziaływać na decyzje inwestycyjne przedsiębiorstw, w tym zagranicznych. Polityka otwarcia ma na celu przyciąganie bezpośrednich inwestycji zagranicznych, ale stosowane bodźce mogą nie zadziałać. Z drugiej strony otwarcie w polityce wobec inwestycji stanowi konieczną, ale niewystarczającą determinantę ich lokalizacji. W celu skutecznego przyciągnięcia inwestycji konieczne jest zatem podejmowanie dodatkowych wysiłków, wykraczających poza standardy legislacyjne. Poszczególne państwa zabiegają więc o to, by przyciągnąć najbardziej znane przedsiębiorstwa międzynarodowe, których obecność gwarantuje zainteresowanie się danym państwem kooperantów i konkurentów tychże przedsiębiorstw. Stąd z takimi właśnie przedsiębiorstwami rządy państw negocjują warunki inwestycji, przyznając im uznaniowo liczne przywileje [Olifrowicz, Wasilik-Dusińska 2002, s. 29, 61]. W przypadku państw rozwiniętych bowiem istotnie na rozmieszczenie inwestycji zagranicznych i ich koncentrację wpływają dwie zmienne: inwestycje zagraniczne i uprzemysłowione (wraz z rozmiarami rynku). Natomiast w państwach rozwijających się to jakość infrastruktury i koszty pracy są uwarunkowaniami podstawowymi, jednakże zaraz za nimi – z punktu widzenia istotności – plasują się istniejące tam inwestycje zagraniczne [Stachowiak 2007, s. 27].

Z powodu dużej różnorodności czynników trudno wybrać ten najważniejszy, wiele z nich bowiem wzajemnie na siebie oddziałuje i pozostaje w ścisłych relacjach. W rzeczywistości przedsiębiorstwa działające w skali międzynarodowej muszą w swoich decyzjach lokalizacyjnych uwzględniać wiele czynników występujących po stronie państw goszczących i na podstawie ich analizy dokonywać wyboru najbardziej optymalnej lokalizacji. Ponadto każde przedsiębiorstwo, szczególnie to o zasięgu międzynarodowym, jest na tyle złożoną organizacją, a jednocześnie różniącą się od innych, że hierarchię ważności czynników dla każdego z tych przedsiębiorstw należałoby ustalać odrębnie [Przybylska 2001, s. 97, 101].

3. Dobór czynników lokalizacyjnych i analiza wielowymiarowa

W dalszej części artykułu zostanie zaprezentowany podział państw Unii Europejskiej na grupy cechujące się podobnym klimatem inwestycyjnym z wykorzystaniem analizy wielowymiarowej, jaką jest aglomeracja w analizie skupień. Algorytm aglomeracji służy do grupowania danej zbiorowości obiektów w coraz to większe zbiory przy zastosowaniu miary odległości (w tym przypadku odległości euklidesowej) i jednej z wielu możliwych metod (tutaj metoda Warda), w efekcie czego powstaje hierarchiczne drzewo. Procedura rozpoczyna się od wyboru zmiennych opisujących cechy obiektów, co ma kluczowe znaczenie dla wyników analizy. Z wielu czynników determinujących napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych trzeba wybrać te najbardziej istotne. Z drugiej strony trzeba mieć świadomość, iż dostęp do niektórych wskaźników jest ograniczony, a część determinant lokalizacyjnych jest

trudna do opisanie w sposób umożliwiający ich użycie w analizie statystycznej. Do analizy zostało wybranych trzynaście wskaźników, które miały odzwierciedlać czynniki kształtujące klimat inwestycyjny dla zagranicznych inwestorów.

Powierzchnia państw i liczba mieszkańców to dwa wskaźniki, które opisują wielkość rynku [pl.wikipedia... 2010]. Liczba mieszkańców to także informacja dla inwestora, na jak duży popyt na własne produkty czy usługi może liczyć w danym państwie. Potencjał i chłonność rynku zależą również od zamożności mieszkańców, co zostało opisane wskaźnikiem produktu krajowego brutto przypadającego na jednego mieszkańca w stosunku do średniej w Unii Europejskiej (*GDP per capita in PPS*; UE-27 = 100), odnotowanym w 2008 roku. Ponadto zastosowano również takie miary, jak stopa wzrostu produktu krajowego brutto (średnia z lat 2000-2008) i udział wydatków na badania i rozwój w produkcie krajowym brutto z 2008 roku. Miary te mogą wskazywać inwestorom zagranicznym tempo rozwoju danego państwa. Do analizy została uwzględniona również stopa bezrobocia, a w celu wyeliminowania wahań na skutek np. sezonowości zastosowana została średnia stopa z II półrocza 2009 roku². Dla określenia udziału państwa w gospodarce został zastosowany wskaźnik udziału podatków ogółem (włącznie ze składkami) w produkcie krajowym brutto z 2008 roku. Jest to wskaźnik, który z jednej strony określa poziom ciężaru podatkowego, jaki trzeba ponosić w danym państwie, ale jednocześnie jest to czynnik o charakterze prawnym, wskazujący na to, jak dużą ingerencją państwa w gospodarkę cechuje się dany kraj.

W analizie zostały uwzględnione również wskaźniki, które opisują bezpośrednio inwestycje zagraniczne, a mianowicie: zasób przychodzących bezpośrednich inwestycji zagranicznych w 2008 r., strumień napływających inwestycji bezpośrednich z 2008 r., a także udział napływu inwestycji bezpośrednich w produkcie krajowym brutto z 2008 r. [epp.eurostat... 2010; www.unctad... 2010]. Państwo, które dotychczas cieszyło się dużym zainteresowaniem ze strony inwestorów zagranicznych i napływem inwestycji, jest postrzegane przez potencjalnych inwestorów jako kraj charakteryzujący się właściwym do tego celu klimatem.

Ponieważ Unia Europejska cechuje się znaczną jednolitością, jeżeli chodzi o otoczenie instytucjonalno-prawne i administracyjne, a nawet kwestie polityczne czy poziom ryzyka inwestycyjnego, ze względu na daleko posuniętą harmonizację czy koordynację regulacji prawnych dla funkcjonowania wspólnego rynku, czy realizację innych wspólnych celów wyznaczonych Traktatem o Unii Europejskiej, dlatego do analizy wyróżnione zostały trzy mierniki. Podział państw Wspólnoty na stare i nowe oraz na te, które stosują wspólną walutę europejską euro, i te, które stosują dotychczas własną walutę narodową, to dwie zmienne zerojedynkowe. Państwa należące do Unii przed 2004 r. cechuje wyższy poziom rozwoju gospodarczego, w tym i rynków finansowych, dłuższy czas kształtowania się demokracji itp., w stosunku

---

² Dane w ujęciu miesięcznym dostępne jedynie z II połowy 2009 r.

do państw Europy Środkowo-Wschodniej, które doświadczyły w latach dziewięćdziesiątych szeregu głębokich przemian, mających na celu odejście od centralnie planowanej gospodarki do rynkowego systemu alokacji zasobów, a także przejście od własności państwowej do prywatnej. Procesy tych przemian przebiegały (i ciągle przebiegają) w poszczególnych państwach z różną intensywnością i efektywnością. Najczęściej transformacja instytucji nieformalnych pozostaje w tyle za zmianami reguł formalnych, dlatego też sprawnie funkcjonujące rynki w tych państwach będą pojawiać się powoli i nierównomiernie. Natomiast fakt stosowania w danym państwie waluty euro obliguje je do spełnienia określonych warunków. Ostatnim wskaźnikiem syntetycznym opisującym głównie czynniki pozaekonomiczne to wskaźnik postrzeganej korupcji (CPI), który został przyjęty do analizy jako średnia wartość z okresu 2005-2009 [www.transparency... 2010].

Część wskaźników występujących jako zmienne została przyjęta za rok 2008, co wynikało z przekonania autorki, iż wielkości te są w miarę stabilne w poszczególnych latach lub relacje zachodzące pomiędzy państwami są analogicznie w poszczególnych latach. Natomiast te wskaźniki, które powinny być obserwowane z dłuższym czasie przez potencjalnych inwestorów, zostały uwzględnione jako średnia z kilku okresów³.

Następnie została przeprowadzona normalizacja danych, gdyż wybrane zmienne miały różne miana. Po tym nastąpiło obliczenie macierzy odległości między obiektami i stworzenie diagramu drzewa na podstawie macierzy odległości. Ponieważ liczba zmiennych była znaczna, powstało pytanie, na ile te zmienne brały udział w tworzeniu homogenicznych grup państw Unii Europejskiej. Wykorzystując więc korelację z dwoma listami zmiennych, gdzie pierwszą listę stanowiły numery grup od 1 do 5⁴ (każde państwo miało przypisaną właściwą cyfrę określającą grupę, do której zostało zakwalifikowane na podstawie powstałego drzewa), a druga – zmienne, które były użyte do tworzenia drzewa, wskazano na te zmienne, które były nieistotne dla tworzenia diagramu. Zmienna o najniższym wskaźniku korelacji była eliminowana i cała procedura obliczania macierzy odległości i tworzenia diagramu drzewa była powtarzana. W efekcie zostały wyeliminowane cztery zmienne z grupy trzynastu wytypowanych na początku badania. Najmniejsze znaczenie dla grupowania państw miała wspólna waluta euro, a następnie po kolei były eliminowane: strumień napływających inwestycji bezpośrednich, udział napływu inwestycji bezpośrednich w produkcie krajowym brutto, liczba ludności.

Na przynależność do poszczególnych grup państw nie miały wpływu wszystkie zmienne w tym samym stopniu, na co wskazuje korelacja pomiędzy grupami państw a poszczególnymi zmiennymi (tab. 2). Dzięki zmiennej określającej przynależność do Unii Europejskiej przed 2004 r. i od 2004 r. na drzewie powstały dwie wyraźne

³ Liczba okresów, z których była liczona średnia, była uzależniona od dostępności danych.

⁴ Za każdym razem było możliwe wyznaczenie pięciu głównych grup państw.

gałęzie, w ramach których następują dalsze podziały (rys. 1). Warto zwrócić uwagę, że bardzo istotnymi zmiennymi dla grupowania państw są: udział wydatków na badania i rozwój w PKB, udział podatków ogółem w PKB, stopa wzrostu PKB oraz wskaźnik postrzeganej korupcji. Dużo mniejsze znaczenie natomiast ma rozmiar rynku czy możliwość pozyskania taniej siły roboczej⁵.

Tabela 2. Korelacja między daną grupą państw a zmienną

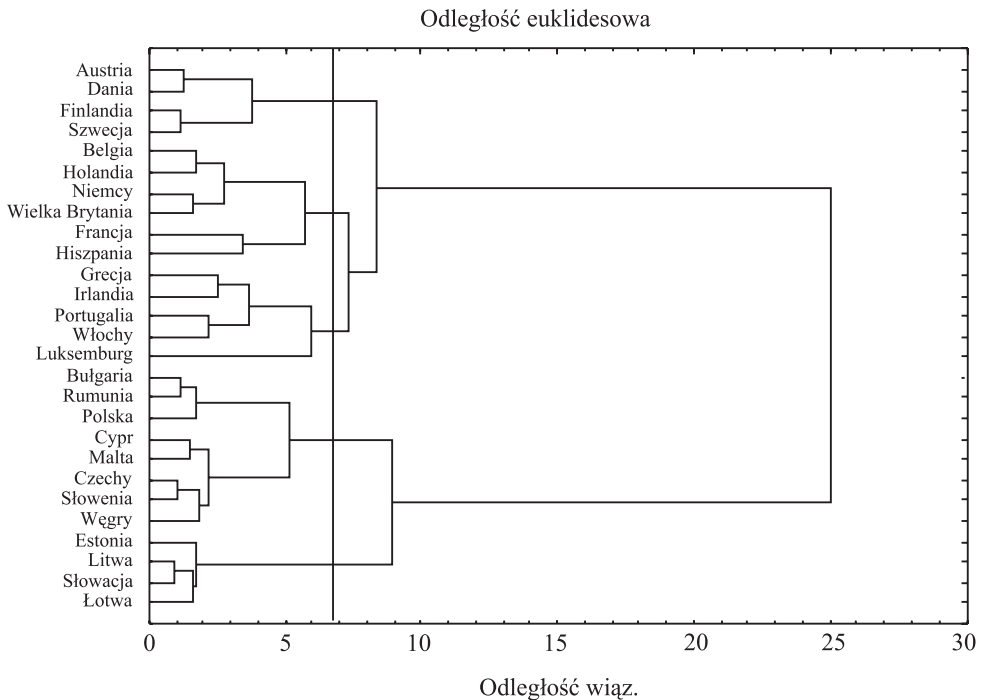
Zmienna	Współczynnik korelacji
Powierzchnia (w km ²)	0,44
Wskaźnik postrzeganej korupcji	0,79
PKB <i>per capita</i> w PPS (EU-27 = 100)	0,51
Zasób napływających BIZ	0,54
Podatki ogółem (włącznie ze składkami) jako procent PKB	0,75
Wydatki na B&R jako procent PKB	0,83
Średnia stopa wzrostu PKB	-0,74
Stopa bezrobocia	-0,40
Przynależność do UE od 2004 r. lub później	-0,86

Źródło: opracowanie własne.

Dzięki wykorzystaniu analizy wielowymiarowej, jaką jest aglomeracja w analizie skupień, otrzymaliśmy podział państw Unii Europejskiej na pięć głównych grup, które charakteryzują się zbliżonym klimatem inwestycyjnym, przy czym możemy jeszcze w ramach tych grup wyróżnić pewne podgrupy (zob. diagram zaprezentowany na rys. 1). Najbardziej homogeniczną grupę stanowią Litwa, Łotwa, Estonia i Słowacja. Na przeciwległym krańcu drzewa mamy kolejną zwartą grupę, złożoną też z czterech państw, choć występują one w dwóch parach: Austria z Danią i Finlandią ze Szwecją. Trzy kolejne grupy są już bardziej liczne i zróżnicowane. Belgia, Holandia, Niemcy, Wielka Brytania, Francja i Hiszpania to grupa najbardziej zbliżona do grupy złożonej z Grecji, Irlandii, Portugalii, Włoch i Luksemburga. Natomiast Polska występuje w grupie razem z Rumunią i Bułgarią, a w dalszej kolejności z Cyprem, Maltą, Czechami, Słowenią i Węgrami.

Oczywiście klimat inwestycyjny nie jest dokładnie taki sam w każdym państwie z danej grupy, ale brak pewnych czynników w danym kraju jest kompensowany innymi, co w rezultacie sprawia, że potencjalny inwestor może postrzegać państwa z

⁵ Warto również podkreślić, że w procesie eliminacji kilku zmiennych nieistotnych oraz podczas prób z zestawem zmiennych o innej liczebności, przynależność większości państw do danej grupy była taka sama. Państwa, które zmieniały swoją lokalizację, to Luksemburg, stanowiący często odrębną grupę (zresztą na wskazanym diagramie też cechuje go pewna odrębność w stosunku do pozostałych państw tej grupy), Irlandia i Hiszpania.

Rys. 1. Diagram drzewa państw Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne.

danej grupy jako obszar o zbliżonych parametrach do realizacji inwestycji. Ciekawe jest również, że cztery z pięciu powstałych grup tworzą dość zwarte obszary geograficzne na mapie Europy.

4. Wnioski

Na klimat inwestycyjny wpływa wiele czynników, przez co zjawisko to jawi się jako bardzo złożone. Liberalizacja polityki wobec bezpośrednich inwestycji zagranicznych doprowadziła do stworzenia w miarę równych warunków działania dla wszystkich inwestorów. Dlatego też krokom tworzącym jednakowe warunki działania towarzyszą w coraz większym stopniu środki skierowane na poprawę klimatu przedsiębiorczości. Są to m.in. wysiłki promocyjne, stworzenie bodźców dla inwestorów zagranicznych, zmniejszenie skali korupcji, polepszenie sprawności administracji. Niewiele z nich stanowi środki całkiem nowe, ale w globalizującej się gospodarce światowej takie kroki szybko się rozprzestrzeniają i stają się w coraz większym stopniu rutyną, dlatego poszukuje się instrumentów coraz bardziej wyszukanych.

Analizując sytuację Unii Europejskiej, kapitał w formie bezpośrednich inwestycji zagranicznych jest szczególnie pożądanym w państwach Europy Środkowo-Wschodniej, gdyż nie zwiększa on stopnia wewnętrznego zadłużenia tych państw, które w większości miały problemy z obsługą zagranicznego długu, i jest on też bardziej stabilny w porównaniu z inwestycjami *portfolio*. Jednak jak pokazują dane statystyczne, zasadnicza część bezpośrednich inwestycji zagranicznych trafiała i nadal trafia do tych państw Wspólnoty, które ją współtworzyły jeszcze przed 2004 rokiem. Na niekorzyść nowych państw członkowskich, jako miejsca lokalizacji inwestycji, w porównaniu z innymi regionami Unii, a także z wieloma innymi państwami spoza niej, może przemawiać m.in. to, że są to mniejsze rynki, jeśli się weźmie pod uwagę siłę nabywczą społeczeństwa. Nie bez znaczenia jest też poziom rozwoju instytucji i sposób zarządzania nimi. Dlatego też nowe państwa Unii powinny wykorzystać takie środki tworzące klimat inwestycyjny, które przynajmniej częściowo mogłyby zrekompensować obecnie inne słabości gospodarki. Takim instrumentem mogłyby być podatki, ale korzystne rozwiązania podatkowe nie mogą być substytutem dla niezbędnych reform strukturalnych. Efektywność tych ostatnich będzie bowiem rzucać na warunki do prowadzenia działalności gospodarczej w danym państwie, a te z kolei mają wpływ na decyzje w sprawie lokalizacji tej działalności.

Literatura

- Bevan A.A., Estrin S., *The determinants of foreign investment into European transition economies*, "Journal of Comparative Economics" 2004, no. 32.
epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home, 10.10.2010.
- Olifrowicz M., Wasilik-Dusińska A. (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne na świecie i w Polsce: tendencje, determinanty i wpływ na gospodarkę*, UNCTAD, Ministerstwo Gospodarki, Warszawa 2002.
- pl.wikipedia.org/Wiki/Pa%C5%84stwa_Europy, 10.10.2010.
- Przybylska K., *Determinanty zagranicznych inwestycji bezpośrednich w teorii ekonomicznej. Empiryczna weryfikacja czynników lokalizacji zagranicznych inwestycji bezpośrednich w Czechach, Polsce i na Węgrzech*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2001.
- Przybylska K., *Klimat inwestycyjny w kraju goszczącym zagranicznych inwestorów*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bochni nr 7, Bochnia 2008.
- Rynarzewski T., Zielińska-Głębocka A., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWN, Warszawa 2006.
- Stachowiak K., *Instytucjonalne uwarunkowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2007.
- World Investment Report 1998, *Trends and Determinants*, UNCTAD.
www.unctad.org, 10.10.2010.
- www.transparency.org, 10.10.2010.

DIVISION OF THE EUROPEAN UNION COUNTRIES BY DIVERSITY OF FACTORS CREATING AN INVESTMENT CLIMATE

Summary: The increasing value of the annual flows of foreign direct investment and the stock of FDI in the world, are playing a more and more significant role in the global economy. Over the time FDI was seen not only as a transfer of capital, but also as a complex of factors strongly affecting the qualitative changes in the economy. Today, all states conduct an active policy aimed at attracting FDI, because traditional location determinants are losing importance in the rapidly developing process of globalization. This article presents the determinants that create the contemporary investment climate for foreign investors and attempts to divide countries of the European Union into groups characterized by a similar investment climate using multivariate analysis.